

TEADLANE, ERITI AGA ÕPPEJÕUD

Ülikooli biokeemia kateedri ruumid ei erine oma kitsuselt enamikust arstiteaduskonna tööpindadest. Kateedrijuhataja Lembit Tähepõld istub laost ümber ehitatud aknata ruumikeses ja võib arvata, et õnnesoovijaid ega lilligi siia kuigi palju ei mahu. Ülikooli aula, kus professori 60. ja 35. tähtpäeva tähistati, oli selleks tõesti kohasem.

«Oige aeg on mul sünnipäeva pidada esmaspäeval. Sest oli 27. märts, kui ilmale tuli üks maapoiss, kes kodus õppis tegema kõiki maatöid sõnnikutõstmisest lehmaliõpmiseni, astus Tuigo algkooli järel Treffneri gümnaasiumi ja 1947 ülikooli arstiteaduskonda. 1. septembrist 1953 olen siin kateedris tööli: assistendina, dotsendina, 1963. aastast kateedrijuhatajana.»

Ülikoolis töötav teadlane peab paratamatult tegema valiku: kas kanda põhiraskus õppetöösse või teadusesse. Tele olete eelkõige õppejõud.

«Kuigi õppetöö nõuab pidevat vormisolekut, täpsust ja tähelepanu, sessioonid ei lase ühelgi suvel rahulikult jaanilaupäeva pidada jne., on selles ka oma võlu. Eks meie vana ülikoolgi jää üliõpilaste kaudu igavesti nooreks, igal sügisel alustab ta nagu uuesti otsast peale.

Viimastel aastatel on loengukoormust kuni 40% vähen-

datud, et jätta üliõpilastele aega iseseisvaks tööks. See eeldab, et oleksid olemas õppe- materjalid, millest ise õppida. Siit omakorda saavad tööd juurde õppejõud, kes peavad oma materjalid läbi vaatama

ja raamatuks ette valmistama. Kiiresti see meie oludes ei lähe.»

Eks ole «iseseisvat tööd» küllaldaselt olnud ka Tell, on ju biokeemias viimastel aastakümnetel eriti palju uut.

«Minu ülikooli lõpuaasta 1953 oli pöördeline, ka sellepärast, et teda hindame nüüd kui molekulaarbioloogia algust. Sel aastal tehti kindlaks esimene valgu, insuliini molekuli täpne struktuur, postuleeriti pärliliku aine DNA kaksikeeliks. Sealt-

peale on biokeemia kiiresti edasi läinud, tal on tekkinud biotehnoloogia kaudu palju uusi praktilisi väljundeid meditsiinis, põllumajanduses ja mujal. Viimasel ajal on teadust edendanud meid ähvardava AIDS-i viiruse avastamine, selle uurimine avab nähtavasti uued perspektiivid ka teiste viirushaiguste, sealhulgas vähi uuringuteks.

Paraku, kui ma õpetan näiteks VI kursusele kliinilist biokeemiat, siis saan maailmas kasutatavatest meetoditest rääkida ainult kirjanduse põhjal, sest mitte ainult Eesti, vaid kogu Liidu meditsiinitehnika tase jääb eesrindlikest maa-dest kaugelgelele.»

Kui jätta täna kõrvale teadusharu spetsiifilised probleemid: kas teadus on tunda arengut, demokraatiseerimist?

«Võib-olla üks viimane lugu. Juhtus, et mind valiti delegaadiks Baltimaade poolt NSV Liidu teadusseltside saadikukandidaatide valimiskoosolekule. NSV Liidu Biokeemia Seltsilt oli üles seatud 5 kandidaati: 3 Moskvast, 1 Leningradist, 1 Grodnost. Otsustasime Baltimaade poolt lisada Läti molekulaarbioloogia kandva jõu akadeemik Elmar Greni. Moskvast valeldi, et kolm Balti seltsi on Liidu 38 kõrval liiga vähene, et omi kandidaate seada. Siiski läksin koosolekul kõnetooli ja esitasin Greni kandidatuuri. Kokku oli TA teadusseltsidele antud 10 kohale 60 kandidaati, kelle

seast 230 koosolekul viibinut pidid tegema esialgse valiku. Soovitati küll «pehmet» mahatõmbamist: hea oleks, kui igale kohale jääks lõpuks kandidaate vähemalt kolm meest. Tegelikult sai vajaliku arvu hääli ainult 13 kandidaati. Ja võis tähele panna, et alles ei jäänud mitte nooremad ja võimekamad, vaid tuntu nimega, kuid eakad, isegi 70-aastased teadlased. Prof. Gren ei olnud biokeemikutest sugugi viimane, kuid vajalikk hulk hääli ei kogunud neist ükski.»

Tööpingest vabanete arvatavasti looduses. Kas olete mõelnud ka oma kodutalu taastamisele?

«Omal ajal pakuti võimalust rajada kodukohta suvila — tegelesin siis doktoritööga ja pidin loobuma. Nüüd ei ole enam nii palju hakkamist. See-eest olen leidnud teise meelispaiga: üle 20 aasta olen käinud puhkamas ülikooli õppebaasis Vellaveres.»

Vellaveres olete ehk ka Zelniniga läbi käinud.

«Jaa muidugi, kõik aastad. Olen muidu ka ise kümme aastat ilma vaadeldud ja üles märkinud. Linnaoludes ei ole vaatlused muidugi nii põhjalikud. Zelninigi on kurnud, et ennustamine muutub järjest raskemaks. Loomade, lindude, taimede elurütm on oluliselt muutunud, nähtavasti ökokatastroofi eelaimuses, mida peame väga tõsiselt võtma.»